

Finansutskottet

Regeringens proposition till riksdagen med förslag till lagar om ändring av lagen om skatt på arv och gåva samt av 47 § i inkomstskattelagen

Regeringens proposition till riksdagen om komplettering av regeringens proposition med förslag till lagar om ändring av lagen om skatt på arv och gåva samt av 47 § i inkomstskattelagen (RP 175/2016 rd)

INLEDNING

Remiss

Regeringens proposition till riksdagen med förslag till lagar om ändring av lagen om skatt på arv och gåva samt av 47 § i inkomstskattelagen (RP 175/2016 rd): Ärendet har remitterats till finansutskottet för betänkande.

Regeringens proposition till riksdagen om komplettering av regeringens proposition med förslag till lagar om ändring av lagen om skatt på arv och gåva samt av 47 § i inkomstskattelagen (RP 175/2016 rd) (RP 245/2016 rd): Ärendet har remitterats till finansutskottet för betänkande.

Beredning i delegation

Ärendet har beretts i finansutskottets skattedelegation.

Sakkunniga

Delegationen har hört

- lagstiftningsråd Jukka Vanhanen, finansministeriet
- överinspektör Markus Kautto, Skatteförvaltningen
- skatteexpert Tero Honkavaara, Finlands näringsliv rf
- expert Piritta Poikonen, Finansbranschens Centralförbund rf
- direktör Ann-Mari Kemell, Centralhandelskammaren
- direktör Timo Sipilä, Centralförbundet för lant- och skogsbruksproducenter MTK
- skatteexpert Laura Kurki, Företagarna i Finland rf
- chef för juridiska ärenden Vesa Korpela, Skattebetalarnas centralförbund rf
- professor Mikael Hidén
- professor Tuomas Ojanen
- professor Sakari Wuolijoki.

Skriftligt yttrande har lämnats av

Betänkande FiUB 33/2016 rd

- Akava ry
- Finlands Fackförbunds Centralorganisation FFC rf
- Tjänstemannacentralorganisationen STTK rf.

PROPOSITIONERNA

Proposition 175/2016 rd

I propositionen föreslår regeringen ändringar i lagen om skatt på arv och gåva och inkomstskattelagen.

Det föreslås att lagen om skatt på arv och gåva ändras så att beskattningen lindras på alla nivåer i skatteskalorna. För att främja generationsväxlingar i företag och på gårdsbruksenheter föreslås det att skattelättnaderna till övervägande del ska gälla gåvoskatteskalen för skatteklass I.

Dessutom föreslås det att lagen om skatt på arv och gåva ändras så att den partiella skattefriheten slopas för försäkringsersättning, som betalas till en nära anhörig eller dödsboet med anledning av arvlåtarens död samt för ekonomiskt stöd som är jämförbart med en försäkringsersättning. Den extra intäkt för skattetagaren som den föreslagna utvidgningen av skattebasen medför kommer att användas för skattelättnaderna i skatteskalorna. Det föreslås att makeavdraget och minderårighetsavdraget höjs. Dessutom föreslås det att bestämmelserna om skattelättnad i samband med generationsväxling på gårdsbruksenheter och i andra företag ändras så att när en minderårig arvinges arvsandel omfattar en sådan del av de aktier som berättigar till innehav av ett aktiebolag som föreskrivits som en förutsättning för en skattelättnad ska vid bedömning av huruvida företagsverksamheten fortsätter även en intressebevakares verksamhet i aktiebolaget kunna betraktas som att arvingen fortsätter med verksamheten.

Till lagen om skatt på arv och gåva fogas enligt förslaget också en bestämmelse enligt vilken arvsskatt inte ska drivas in genom utsökning och inte ligga till grund för en ansökan om konkurs för den skattskyldige och enligt vilken uppgifter om arvsskatten inte ska antecknas i skatteskuldsregistret enligt lagen om offentlighet och sekretess i fråga om beskattningsuppgifter innan två år har förflutit från den första förfallodagen för skatten. Normal dröjsmålsränta ska tas ut för denna tid.

Det föreslås att de bestämmelser i inkomstskattelagen som gäller beskattningen av överlåtelsevinst ändras så att vid försäljning av en gårdsbruksenhet, ett annat företag eller en del därav som erhållits i arv eller som gåva och som har omfattats av de bestämmelser i lagen om skatt på arv och gåva som gäller skattelättnad i samband med generationsväxling ska som anskaffningsutgift betraktas det undervärderade värdet enligt skattelättnadsbestämmelserna.

Lagen hänför sig till budgetpropositionen för 2017 och avses bli behandlad i samband med den.

Lagen avses träda i kraft vid ingången av 2017. Det föreslås att lagen om skatt på arv och gåva ska tillämpas på sådana fall där skattskyldigheten inträdde efter det att lagen trädde i kraft. Den föreslagna bestämmelse som gäller indrivning av arvsskatt föreslås dock träda i kraft först den 1 november 2017 och ska enligt förslaget tillämpas också i situationer där skattskyldigheten har in-

Betänkande FiUB 33/2016 rd

trätt före den 1 november, om den första förfallodagen för skatten infaller den 1 november eller därefter.

Proposition 245/2016 rd

I propositionen föreslås det att regeringens proposition med förslag till lagar om ändring av lagen om skatt på arv och gåva samt av 47 § i inkomstskattelagen (RP 175/2016 rd) kompletteras så att det nya 9 mom. som enligt den propositionen föreslås bli fogat till 55 § i lagen om skatt på arv och gåva stryks. Bestämmelserna i den paragrafen gäller skattelättnad i samband med generationsväxlingar på gårdsbruksenheter och i andra företag.

Propositionen hänför sig till budgetpropositionen för 2017 och avses bli behandlad i samband med den.

UTSKOTTETS ÖVERVÄGANDEN

Utskottet tillstyrker lagförslagen utan ändringar med undantag av ikraftträdandebestämmelsen, där utskottet föreslår en ändring. De ändringar i lagen om skatt på arv och gåva och i 47 § i inkomstskattelagen som regeringen föreslår i propositionerna går i olika riktningar. Sammantaget anser utskottet att propositionerna behövs och fyller sitt syfte. Utskottet granskar ändringarna separat i det följande.

Arvs- och gåvoskatteskalorna Enligt utskottets uppfattning kommer ändringarna i arvs- och gåvoskatteskalorna att främja generationsväxlingar i företag på rätt sätt när det gäller överlåtelser under livstiden. Arvs- och gåvobeskattningen har skärpts upprepade gånger sedan 2011. Skärpingarna har starkt koncentrerats till den övre delen av skatteskalorna, och i skatteklass I har skattesatserna stigit med sju procentenheter från 13 till 20 procent, dvs. med 54 procent. Skattelättnaden för att underlätta generationsväxlingar i företag har fått klart sämre genomslagskraft, eftersom företags- och gårdsbrukstillgångar står för en stor andel av de största förmögenhetsposterna, i synnerhet i samband med gåvor under livstiden. Ännu mer har beskattningen skärpts i fråga om sådana företagstillgångar som det inte går att bevilja skattelättnad i samband med generationsväxling för. En orsak till detta kan vara exempelvis att mottagaren inte kan eller vill delta i den fortsatta företagsverksamheten eller att det krav på en ägarandel på 10 procent som gäller företag i sammanslutningsform inte uppfylls. De facto kommer beskattningen då lätt att stå i strid med principen om skattebetalningsförmåga, eftersom det ofta blir fråga om illikvida tillgångar, i synnerhet i aktiebolag. Det är då svårt att realisera tillgångarna. Därför anser utskottet att de nu valda prioriteringarna är motiverade. Lindrigare beskattning kommer att se till att företagen har ändamålsenliga villkor för att driva sin verksamhet och sysselsätta.

Livförsäkringsersättning Skattebasen för arvsbeskattningen ska enligt förslaget koncentreras. Det sker genom att den partiella skattefrihet för försäkringsersättningar slopas som betalas till en nära anhörig och dödsboet med anledning av arvlåtarens död. Också därmed jämförbart ekonomiskt stöd slopas. Bestämmelserna om skattefrihet för dessa finns i 7 a § 2 och 3 mom. i lagen om skatt på arv och gåva, och det föreslås att momenten upphävs. Utfrågade sakkunniga har förhållit sig kritiska till ändringen. Försäkringsersättningarna har ansetts vara ett lämpligt sätt att komplet-

Betänkande FiUB 33/2016 rd

tera den lagstadgade sociala tryggheten, och det har ansetts problematiskt om beskattningen inte längre uppmuntrar till frivilliga livförsäkringar eller motsvarande åtgärder. Ändringen är ändå motiverad, menar utskottet. Den främjar likabehandling av de skattskyldiga och neutralitet mellan olika placeringsformer. Skattestöd utgör en marknadsföringsfördel i förhållande till sådana placeringsalternativ där det inte ingår något skatteincitament. Skattefrihet för risklivförsäkringar kan inte längre motiveras med sociala aspekter när t.ex. de på sociala aspekter baserade familjepensioner som betalas till anhöriga för förlust av underhåll, till fullt belopp omfattas av förvärvsinkomstbeskattningen som är strängare än arvsbeskattningen. Också i detta avseende ligger propositionen i linje med likabehandlingsprincipen. Utskottet menar att ändringsförslagen är en välbalanserad helhet när man dessutom beaktar de höjningar av makeavdraget och minderårighetsavdraget som beskrivs nedan. Däremot bör de skattskyldiga ges tid att förbereda sig för de föreslagna ändringarna, och därför föreslår utskottet av billighetsskäl att skattefriheten för försäkringsersättningar slopas efter en övergångsperiod på ett år. Det innebär att gällande 7 a § 2 och 3 mom. kommer att tillämpas ett år efter det att den föreslagna lagen trätt i kraft.

Makeavdrag och minderårighetsavdrag. Regeringen föreslår att makeavdraget höjs från 60 000 till 90 000 euro och att minderårighetsavdraget höjs från 40 000 till 60 000 euro. Syftet är att eliminera och lindra de ytterligare konsekvenser som den slopade skattefriheten för försäkringsersättningar som betalas med anledning av dödsfall kan ha, utöver att familjens uppehälle försämras på grund av vårdnadshavarens dödsfall. Utskottet ställer sig av de nämnda orsakerna bakom förslaget. Skattelindringen gäller enligt utskottets uppfattning rättmätigt de arvtagare vars arvsandel kan anses vara beloppsmässigt skälig. Vidare vill utskottet ta upp frågan om den rätta tolkningen av bestämmelsen. Makeavdrag tillämpas på den försäkringsersättning som den efterlevande maken betalas med anledning av arvlåtarens död också i de fall där maken inte annars har arvtagarstatus. Det innebär att makeavdrag beviljas också när makens eller makans hela skattepliktiga arvsandel består enbart av i 7 a § i lagen om skatt på arv och gåva avsedda försäkringsersättningar eller med dem jämfällbara poster.

Indrivning av arvsskatt. Arvsskatten kan medföra finansieringssvårigheter. För att lindra dessa föreslås en ny bestämmelse i lagen om skatt på arv och gåva. Enligt den ska skatt som förfallit till betalning, höjningar av skatten och dröjsmålspåföljder inte drivas in genom utsökning och inte ligga till grund för ansökan om konkurs för den skattskyldige innan två år har förflutit från den första förfallodagen för skatten. Detsamma gäller för anteckning av uppgifter om dessa i skatteskuldsregistret enligt lagen om offentlighet och sekretess i fråga om beskattningsuppgifter. Normal dröjsmålsränta, i dagsläget 7,0 procent, tas ut för den tiden. Det har ofta upplevts som ett missförhållande inom arvsbeskattningen att skatten ska betalas innan arvstillgångarna kan användas till betalning av skatten. Detta kan bero bland annat på att arvskiftet skjuts upp eller på att tillgångarna är illikvida och det är svårt eller går långsamt att realisera dem. Därför anser utskottet att den föreslagna ändringen är ett steg i rätt riktning och att den också är måttlig. Beskattningen måste i allt högre grad beakta principen om skattebetalningsförmåga, anser utskottet. Dessutom främjar ändringen generationsväxlingar i jordbruksföretag och andra företag, eftersom deras tillgångar ofta är svåra att realisera när de ärvs.

Beskattningen av överlåtelsevinst. Regeringen föreslår att 47 § 1 mom. i inkomstskattelagen kompletteras med en bestämmelse om den anskaffningsutgift som ska användas vid beräkning av överlåtelsevinsten när överlåtelseobjektet är ett företag som överlåtaren har fått i arv eller som

Betänkande FiUB 33/2016 rd

gåva och på vilket bestämmelserna om skattelättnad i samband med generationsväxling i lagen om skatt på arv och gåva har tillämpats. Som anskaffningsutgift betraktas då det undervärderade värdet enligt 55 § 2 mom. om skattelättnad vid generationsväxling. Skattelättnaden för företags-tillgångar grundar sig till en del på mottagarens skattebetalningsförmåga, dvs. lättnaden innebär att företagets tillgångar inte behöver realiseras för skattebetalningen. Därför är det logiskt att man beskattar överlåtelsevinst som uppkommer vid överlåtelse av ägande. Överlåtelsevinsten kan eventuellt ha ökat till följd av lättnaden i fråga om arvs- och gåvoskatt. Trots den kritik som rikstads mot förslaget kan det anses skäligt och stämma överens med principen om skattebetalningsförmåga. Dessutom främjar det föreslagna målpuppfyllelse i fråga om skattelättnaden i samband med generationsväxling. Syftet med skattelättnaden i samband med generationsväxling är att uppmuntra mottagaren att fortsätta med företagsverksamheten med de företagstillgångar denne erhållit i arv eller som gåva. Det vore då motstridigt att även inbegripa skatteförmåner i avstående från ägande genom att beskatta vinst för överlåtelse av sådana tillgångar betydligt lindrigare än i den allmänna beskattningen av överlåtelsevinst. Därmed främjar regleringen enligt utskottets mening också de mål som ställts upp för skattelättnaden i samband med generationsväxling i jordbruksföretag och andra företag.

Övrigt. Regeringen drog genom proposition RP 245/2016 rd tillbaka det nya 55 § 9 mom. den hade föreslagit i lagen om skatt på arv och gåva genom proposition RP 175/2106 rd. Det innebär att inga ändringar föreslås i den lagens 55 §. Således behöver utskottet inte behandla bestämmelserna om skattelättnader i samband med generationsväxling ytterligare.

Den övergångstid på ett år som utskottet föreslår när det gäller att slopa skattefriheten för livförsäkringsersättningar minskar statens skatteintäkter med totalt cirka 20 miljoner euro. År 2017 minskar ändringen statens skatteintäkter med omkring 3 miljoner euro till följd av eftersläpningen i arvsbeskattningen.

FÖRSLAG TILL BESLUT

Finansutskottets förslag till beslut:

Riksdagen godkänner lagförslag 2 i proposition RP 175/2016 rd utan ändringar.

Riksdagen godkänner lagförslaget i proposition RP 245/2016 rd med ändringar. (Utskottets ändringsförslag)

Riksdagen förkastar lagförslag 1 i proposition RP 175/2016 rd.

Betänkande FiUB 33/2016 rd

Utskottets ändringsförslag

1.

Lag

om ändring av lagen om skatt på arv och gåva

I enlighet med riksdagens beslut
upphävs i lagen om skatt på arv och gåva (378/1940) 7 a § 2 och 3 mom., sådana de lyder, 2 mom. i lag 909/2001 och 3 mom. i lag 1744/2009,
ändras 12 § 1 mom. samt 14 ja 19 a §,
sådana de lyder, 12 § 1 mom. i lag 1063/2007 samt 14 och 19 a § i lag 1082/2014, samt
fogas till 52 §, sådan den lyder i lagarna 318/1994 och 1561/1995, ett nytt 3 mom. som följer:

12 §

Från den skattepliktiga arvsandelen får

1) arvlåtarens make och den som bestämmelserna om makar tillämpas på enligt 11 § 3 mom. avdra 90 000 euro (*makeavdrag*),

2) en sådan arvinge i direkt nedstigande led till arvlåtaren som vid dödsfallet var närmast till arv efter arvlåtaren och som då inte hade fyllt 18 år avdra 60 000 euro (*minderårighetsavdrag*).

14 §

Arvsskatt betalas enligt följande skala i skatteklass I:

Den beskattningsbara andelens värde i euro	Kontant skattetal vid andelens nedre gräns i euro	Skatteprocent för den överstigande delen
20 000—40 000	100	7
40 000—60 000	1 500	10
60 000—200 000	3 500	13
200 000—1 000 000	21 700	16
1 000 000—	149 700	19

Arvsskatt betalas enligt följande skala i skatteklass II:

Betänkande FiUB 33/2016 rd

Den beskattningsbara andelens värde i euro	Kontant skattetal vid andelens nedre gräns i euro	Skatteprocent för den överstigande delen
20 000—40 000	100	19
40 000—60 000	3 900	25
60 000—200 000	8 900	29
200 000—1 000 000	49 500	31
1 000 000—	297 500	33

19 a §

Gåvoskatt betalas enligt följande skala i skatteklass I:

Den beskattningsbara andelens värde i euro	Kontant skattetal vid andelens nedre gräns i euro	Skatteprocent för den överstigande delen
5 000—25 000	100	8
25 000—55 000	1 700	10
55 000—200 000	4 700	12
200 000—1 000 000	22 100	15
1 000 000—	142 100	17

Gåvoskatt betalas enligt följande skala i skatteklass II:

Den beskattningsbara andelens värde i euro	Kontant skattetal vid andelens nedre gräns i euro	Skatteprocent för den överstigande delen
5 000—25 000	100	19
25 000—55 000	3 900	25

Betänkande FiUB 33/2016 rd

55 000—200 000	11 400	29
200 000—1 000 000	53 450	31
1 000 000	301 450	33

52 §

En arvsskatt, en skatteförhöjning och en dröjsmålspåföljd som är obetald får innan två år har förflutit från den första förfallodagen för skatten inte drivas in genom utsökning och utifrån dem får en ansökan inte göras om att den skattskyldige ska försättas i konkurs och inte heller uppgifter om dem antecknas i skatteskuldsregistret enligt lagen om offentlighet och sekretess i fråga om beskattningsuppgifter (1346/1999).

Denna lag träder i kraft den 20 . Lagens 52 § 3 mom. träder dock i kraft den 20 .

Om skattskyldigheten inträdde innan denna lag trädde i kraft tillämpas de bestämmelser som gällde vid ikraftträdandet. Lagens 52 § 3 mom. tillämpas dock när skattskyldigheten inträdde innan lagen trädde i kraft och den första förfallodagen för skatten infaller den 1 november 2017 eller därefter.

De bestämmelser i 7 a § 2 och 3 mom. som gällde när lagen trädde i kraft tillämpas i ett års tid från det att lagen trädde i kraft.

Om en gåva enligt 16 § 1 mom. som givits innan lagen trädde i kraft ska läggas till boets tillgångar när arvsbeskattning verkställs, ska det belopp som dras av från arvsskatten beräknas enligt 19 a § i denna lag.

Om en gåva enligt 20 § 2 mom. som givits innan lagen trädde i kraft ska beaktas när gåvoskatten bestäms, ska det belopp som dras av från gåvoskatten för gåvornas sammanlagda belopp beräknas enligt 19 a § i denna lag.

2.

Lag

om ändring av 47 § i inkomstskattelagen

I enlighet med riksdagens beslut
ändras i inkomstskattelagen (1535/1992) 47 § 1 mom., sådant det lyder i lag 728/2004, som följer:

Betänkande FiUB 33/2016 rd

47 §

Särskilda stadganden om uträkning av anskaffningsutgiften för egendom

Till anskaffningsutgiften för egendom räknas även utgifterna för grundlig förbättring av denna under den skattskyldiges ägartid. Som anskaffningsutgift för egendom som erhållits vederlagsfritt betraktas beskattningsvärdet vid arvs- och gåvobeskattningen. Anskaffningsutgiften beräknas dock utifrån gåvogivarens anskaffningsutgift om gåvomottagaren överlåter den egendom han eller hon erhållit innan ett år har förflutit från gåvan. När en gårdsbruksenhet, ett annat företag eller en del därav som erhållits vederlagsfritt och som omfattats av den skattelättnad som avses i 55 § i lagen om skatt på arv och gåva (378/1940) överlåts efter den sistnämnda tiden, används som anskaffningsutgift för den egendom som omfattats av skattelättnaden det värde som beräknats enligt 55 § 2 mom. i lagen om skatt på arv och gåva.

Denna lag träder i kraft den 20 .

Denna lag tillämpas första gången vid beskattningen för 2017.

Helsingfors 2.12.2016

I den avgörande behandlingen deltog

ordförande Timo Kalli cent
vice ordförande Ville Vähämäki saf
medlem Touko Aalto gröna
medlem Timo Heinonen saml
medlem Eero Heinäluoma sd
medlem Toimi Kankaanniemi saf
medlem Krista Kiuru sd
medlem Esko Kiviranta cent
medlem Elina Lepomäki saml
medlem Mika Lintilä cent
medlem Outi Mäkelä saml
medlem Hanna Mäntylä saf
medlem Mats Nylund sv
medlem Antti Rantakangas cent
medlem Markku Rossi cent
medlem Sami Savio saf
medlem Maria Tolppanen sd
medlem Kari Uotila vänst
medlem Pia Viitanen sd
ersättare Li Andersson vänst

Betänkande FiUB 33/2016 rd

ersättare Lasse Hautala cent
ersättare Eero Suutari saml.

Sekreterare var

utskottsråd Ilkka Lahti.

Betänkande FiUB 33/2016 rd
Reservation /sd, gröna, vänst

RESERVATION /sd, gröna, vänst

Motivering

Regeringen föreslår att beskattningen av arv och gåvor lindras på alla nivåer i skatteskalorna, vilket minskar statens årliga skatteintäkter med cirka 58 miljoner euro. En sänkning av arvsskatten på 6—10 procent och av gåvoskatten på 12—14 procent kan på intet sätt motiveras när statsfinanserna hela tiden uppvisar underskott. Det är heller inte rättvist i ett läge där regeringen samtidigt skär i låginkomsttagarnas lägsta förmåner. Regeringen lägger inte fram några som helst selsättande eller tillväxtfrämjande effekter som motivering.

Stöd inte de rika, inför solidaritetsskatt på miljonarv i stället

Det går inte att statsfinansiellt motivera extra stöd för de förmögna. Det gagnar heller inte samhällsekonomin på något sätt, och medborgarna upplever med rätta att stödet är orättvist och ökar ojämlikheten. Regeringen pläderar för solidaritet i en tid av svag ekonomisk tillväxt, men undergräver samtidigt allvarligt känslan av samhörighet genom detta förslag.

Socialdemokraterna föreslår i stället att också de som ärver miljoner ska delta i den gemensamma insatsen för att balanserna upp ekonomin, precis som de med höga löneinkomster gör genom solidaritetsskatten. Vi föreslår att arvs- och gåvoskatten höjs med två procentenheter i de högsta skatteklasserna. Skatteintäkterna ökar då med mer än 10 miljoner euro.

Samtidigt sänker regeringen skatten för förmögna yrkesutövare genom ett ”företagaravdrag”, och sänkningen kan vara på flera tusen euro per år. Vidare gynnar den de största skogsägarna genom ett skogsgåvoavdrag. Sänkningen av arvsskatten och gåvoskatten blir därmed ett tredje samtidigt skattebidrag till de välställda. Sammanlagt rör det sig om en inkomstöverföring på nästan 200 miljoner euro från finansieringen av offentlig service och de minde bemedlades förmåner till regeringspartiernas egna intressegrupper, vilket med fog kan kallas kompiskapitalism.

Dödsfallsförsäkringen som säkerhet för den efterlevande maken och barnen

För att jämna ut den drastiska ökning av inkomstskillnaden som den sänkta arvs- och gåvoskatten får föreslår regeringen samtidigt att den skattefria andelen (35 000 euro) av dödsfallsförsäkringen slopas. Detta ska delvis kompenseras med en höjning av makeavdraget och minderårighetsavdraget, men då kommer emellertid barn i ålder 19—21 år som omfattas av ersättningar från grupp-livförsäkring att förlora förmånen helt och hållet medan även andra än försäkringstagarens arvingar erhåller nyttan. Den övergångstid på ett år som utskottet föreslår kommer ytterligare att minska den skattemässiga nytta som ändringen ger.

Socialdemokraterna har redan länge ansett att gränsen för skattefrihet för livförsäkringar är alltför hög eftersom den erbjuder förmögna familjer orimliga möjlighet till skatteplanering. En mer rättvis modell är att gränsen för skattefrihet sänks till 15 000 euro för att trygga den efterlevande makens och barnens ställning, i stället för att ändra arvsbeskattningens makeavdrag och minder-

Betänkande FiUB 33/2016 rd Reservation /sd, gröna, vänst

årighetsavdrag. De ändringar vi föreslår minskar statens skatteinkomster med högst 5,5 miljoner euro netto.

Beskattningens disproportionalitet beror på den rundhanta skattelättnaden

Redan i dagens läge får gårdar och affärsföretag stöd för fortsatt verksamhet genom oskäligt rundhanta skattelättnader, vilket också regeringen öppet kallar ”en rätt omfattande förmån” i propositionen (s. 8). Bestämmelser om skattelättnaderna finns i 55—57 § i lagen om skatt på arv och gåva. Enligt propositionen var den effektiva skattesatsen per mottagare bara 1,6 procent vid överlåtelse av gårdsbrukstillgångar och endast 3,5 procent i fråga om andra företagstillgångar.

Bristen på proportion mellan nivån på den allmänna arvs- och gåvoskatten och skattenivån företagstillgångar med skattelättnad uppstår således till följd av denna ”rätt omfattande förmån”. Det innebär att den sänkning som regeringen föreslår av skattesatsen i den högsta arvsskatteklassen från 20 till 19 procent och i den högsta gåvoskatteklassen till 17 procent inte märkbart rättar till disproportionaliteten. Med andra ord motsvarar det regeringen föreslår inte ens regeringens egen motivering, att göra det lättare att överlåta företags- och gårdsbrukstillgångar. Om regeringen vill åtgärda de situationer där normal arvsbeskattning av en enda arvtagare som inte omfattas av skattelättnaden skapar tryck på att sälja företaget till en utomstående borde den åtgärda situationen för dem som har rätt till skattelättnad i 55—57 § i lagen om skatt på arv och gåva. Av orsaker som vi går närmare in på i det följande lät regeringen ändå bli att granska de bestämmelserna.

Situationen i fråga om överlåtelse av jordbruk och företagstillgångar kommer således inte att förändras till följd av propositionen. Däremot leder en jämn sänkning av skatteskalorna till att andra mottagare helt oförtjänt drar nytta av det. Det går exempelvis att ur propositionen (RP 175/2016 rd) på sidan 22 utläsa att en person som får en bostad värd 2 miljoner euro nästa år kommer att betala nästan 50 000 euro mindre i skatt. Beskattningen av en aktieportfölj på 500 000 euro som erhålls i gåva minskar med nästan 10 000 euro. Det är uppenbart att så här pass omfattande fördelar för dem som redan har det väl ställt inte kan motiveras.

En konstig vändning: Skattelättnaderna för generationsväxlingar förenliga med grundlagen?

Syftet med den ursprungliga propositionen (RP 175/2016 rd) var att utvidga tillämpningen av 55 § i lagen om skatt på arv och gåva på ett sätt som beaktar minderåriga arvtagares skattelättnad vid företagsindrivning. En minderårig arvtagare skulle vid företagarens död ha kunnat få skattelättnad om övriga lagstadgade kriterier var uppfyllda, om han eller hon fortsätter med näringsidkarens eller jordbrukarens verksamhet efter det att hans eller hennes intressebevakare varit verksam i aktiebolaget. Med andra ord skulle en 15-årig företagare kunna fortsätta med en död förälders företagsverksamhet på samma villkor som en vuxen arvtagare.

När proposition RP 175/2016 rd behandlades i finansutskottets skattedelegation aktualiserades fråga om huruvida 55 § är förenlig med grundlagen. Sakkunniga som delegationen hörde påpekade att samma bestämmelse hade behandlats av grundlagsutskottet 2008 (RP 53/2008 rd). De konstitutionella experterna hade då påpekat att det går att också överföra annan egendom än den

Betänkande FiUB 33/2016 rd Reservation /sd, gröna, vänst

som behövs för ett företags affärsverksamhet, exempelvis betydande värdepappersinnehav, enligt samma nedsatta skattesats.

I utskottets utkast till utlåtande 2008 kritiserades det att man som företagstillgångar kan överlåta till och med stora mängder sådana placeringstillgångar som inte hör samman med den del av företagets produktion som generationsväxlingen gäller. I utkastet sades det att jämlikhetsproblemet medför att man bör överväga att omformulera regleringen för att helt utesluta sådana placeringstillgångar från skattelättnaden i samband med generationsväxling som inte bidrar till produktionsverksamheten enligt företagets balansräkning.

I det skedet drog den borgerliga regeringen Vanhanen tillbaka hela propositionen i rädsla för att värdepappersinnehav eller bolag med värdepappershandel som huvudsaklig verksamhet av konstitutionella skäl och helt i linje med den allmänna rättskänslan skulle ha uteslutits från en omfattande skatteförmån. Också gårdar med betydande skogsegendom i förhållande till jordbruksintäkterna skulle ha kunnat bli föremål för närmare analys.

Grundlagsutskottets observationer påverkades sannolikt av tre avgöranden från Högsta förvaltningsdomstolen (HFD) 2002—2006. Eftersom riksdagen inte uttryckligen hade uttryckt sig vilja särskilja olika tillgångsslag hade HFD godkänt skattelättnader för aktieportföljer på 28 miljoner mark, 880 000 euro respektive hela 101 miljoner euro.

Även om HFD sedan dess blivit strängare i sina tolkningar, dvs. på så sätt att placeringstillgångar inte automatiskt får samma skattelättnad som faktisk produktiv företagsegendom, har vi fortsatt ett oklart rättsläge som inte har granskats ur konstitutionell synvinkel.

I fråga om RP 175/2016 rd försökte regeringen först med stöd av Svenska folkpartiet påstå att en utvidgning av tillämpningsområdet för 55 § inte kräver ett ställningstagande från grundlagsutskottet. När detta visade sig vara omöjligt och delegationen redan förberedde en begäran om utlåtande av grundlagsutskottet drog regeringen tillbaka sin proposition. Man ville på detta sätt undvika att grundlagsutskottet skulle ha granskat de gällande skattelättnaderna, särskilt öppnande av balansräkningen, med avseende på jämlikhetsbestämmelserna. Förvärvade rättigheter i miljonklassen låg i farozonen, och detta var viktigare än den omtanke regeringen ursprungligen hade för minderåriga arvtagare.

De minderåriga arvingarnas rättigheter fick ge vika för miljonförmåner

För att undvika en granskning från grundlagsutskottets sida lämnade regeringen efter att ha väntat i nästan en månad en "kompletterande" proposition RP 245/2016 rd där förändrad status för minderåriga arvtagare inte längre ingick som en utvidgning av 55 § i lagen om skatt på arv och gåva.

Vi har krävt en konstitutionell granskning också av den slopade skattefriheten för dödsfallsförsäkringar. Det har under riksdagsbehandlingen uttryckts oro över egendomsskyddet i 15 § i grundlagen. Regeringspartierna fasade för en konstitutionell granskning av företagets skattelättnader så till den grad att de sköt upp skatteändringarna för försäkringsersättningar med ett år och ansåg sig ha löst grundlagsproblemen på detta sätt. Men en sakkunnig som delegationen hörde

Betänkande FiUB 33/2016 rd
Reservation /sd, gröna, vänst

underströk emellertid att det inte är det behandlande utskottets sak att bedöma hur man sörjer för grundlagsenligheten, utan att det bara är grundlagsutskottet som kan göra det.

Riksdagen borde också i fråga om sloandet av denna skattefrihet ha låtit analysera grundlagsenligheten med avseende på egendomsskyddet i det behöriga utskottet. Socialdemokraterna föreslog både i plenum och under utskottsbehandlingen av den ”kompletterande” propositionen att propositionen skulle remitteras till grundlagsutskottet, men i båda fallen ville majoriteten hålla sig till normal lagstiftningsordning.

Rädslan för grundlagsutskottet stod oss dyrt. Utskottsmajoriteten bestämde om en onödigt lång övergångstid för förändringen i fråga om försäkringsersättningar, och kostnaderna för detta för skatteåren 2017—2018 uppgår till 20 miljoner euro. Grundlagsutskottet skulle däremot ha bestämt minimivillkoren, vilket exempelvis finansministeriet ser som helt onödigt — eftersom man måste skilja mellan den avkastning livförsäkringstagaren förväntar sig från den nytta en annan person, förmånstagaren, får.

Eftersom det fortfarande kommer att vara oklart om 55—57 § i lagen om skatt på arv och gåva följer grundlagen och rättsläget inte etableras går det heller inte att göra sådana ändringar i villkoren för skattelättnaden som anses nödvändiga.

Socialdemokraterna anser att RP 245/2016 rd bör behandlas i grundlagsutskottet så att dess överensstämmelse med grundlagen kan säkerställas i enlighet med 38 § i riksdagens arbetsordning.

Förslag

Vi föreslår

- att riksdagen godkänner lagförslag 2 i proposition RP 175/2016 rd utan ändringar,
- att riksdagen godkänner lagförslaget i proposition RP 245/2016 rd med ändringar, (***Reservationens ändringsförslag***)
- att riksdagen förkastar lagförslag 1 i proposition RP 175/2016 rd,
- att riksdagen godkänner ett uttalande. (***Reservationens förslag till uttalande***)

Betänkande FiUB 33/2016 rd
Reservation /sd, gröna, vänst

Reservationens ändringsförslag

1.

Lag

om ändring av lagen om skatt på arv och gåva

I enlighet med riksdagens beslut
~~upphävs i lagen om skatt på arv och gåva (378/1940) 7 a § 2 och 3 mom., sådana de lyder, 2 mom. i lag 909/2001 och 3 mom. i lag 1744/2009,~~
~~ändras 7 a § 2 mom. 12 § 1 mom. samt 14 ja 19 a §,~~
~~sådana de lyder, 7 a § 2 mom. i lag 909/2001 12 § 1 mom. i lag 1063/2007 samt 14 och 19 a § i lag 1082/2014, samt~~
~~fogas till 52 §, sådan den lyder i lagarna 318/1994 och 1561/1995, ett nytt 3 mom. och till 55 §, sådan den lyder i lagarna 1110/1994, 909/2001, 1144/2005 och 523/2010, ett nytt 9 mom. som följer:~~

7 a §

Sådana försäkringsersättningar och sådant med försäkringsersättning jämförbart ekonomiskt stöd som avses i 1 mom. är befriade från arvsskatt till den del som den försäkringsersättning och det ekonomiska stöd som varje förmånstagare eller arvinge erhåller på grund av samma dödsfall är högst 15 000 euro. Om förmånstagaren är efterlevande make, betraktas som skattefri del hälften eller dock minst 15 000 euro av det sammanlagda beloppet av de försäkringsersättningar och det ekonomiska stöd som den efterlevande maken erhållit med stöd av förmånstagarförordnande.

14 §

Arvsskatt betalas enligt följande skala i skatteklass I:

Den beskattningsbara andelens värde i euro	Kontant skattetal vid andelens nedre gräns i euro	Skatteprocent för den överstigande delen
20 000—40 000	100	8
40 000—60 000	1 700	11

Betänkande FiUB 33/2016 rd
Reservation /sd, gröna, vänst

60 000—200 000	3 900	14
200 000—1 000 000	23 500	17
1 000 000—	159 500	22

Arvsskatt betalas enligt följande skala i skatteklass II:

Den beskattningsbara andelens värde i euro	Kontant skattetal vid andelens nedre gräns i euro	Skatteprocent för den överstigande delen
20 000—40 000	100	21
40 000—60 000	4 300	27
60 000—200 000	9 700	29
200 000—1 000 000	50 300	33
1 000 000—	314 300	38

19 a §

Gåvoskatt betalas enligt följande skala i skatteklass I:

Den beskattningsbara andelens värde i euro	Kontant skattetal vid andelens nedre gräns i euro	Skatteprocent för den överstigande delen
4 000—17 000	100	8
17 000—50 000	1 140	11
50 000—200 000	4 770	14
200 000—1 000 000	25 770	17
1 000 000—	161 770	22

Gåvoskatt betalas enligt följande skala i skatteklass II:

Betänkande FiUB 33/2016 rd
Reservation /sd, gröna, vänst

Den beskattningsbara andelens värde i euro	Kontant skattetal vid andelens nedre gräns i euro	Skatteprocent för den överstigande delen
4 000—17 000	100	21
17 000—50 000	2 830	27
50 000—1 000 000	11 740	33
1 000 000—	325 240	38

52 §

(Som i FiUB)

Ikraftträdande

(Som i RP)

Reservationens förslag till uttalande

Riksdagen förutsätter att regeringen snarast möjligt gör en samlad bedömning av 55—57 § i lagen om skatt på arv och gåva i syfte att säkerställa att det bara är de företagstillgångar som jordbruksföretaget eller något annat företag behöver för sin verksamhet som överförs till mottagaren med skattelättnad i samband med en generationsväxling. Rättsläget har länge varit oklart och för att råda bot på det bör grundlagsutskottet granska 55—57 § i den lagen med avseende på jämlikhet.

Helsingfors 2.12.2016

Pia Viitanen /sd
Krista Kiuru /sd
Maria Tolppanen /sd
Eero Heinäluoma /sd
Touko Aalto /gröna
Kari Uotila /vänst
Li Andersson /vänst